

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 17 februari 1919 kl. $\frac{1}{2}$, 2 e. m

Utlåtande i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl Maj:t med begäran om utredning rörande lämpligaste sättet för statsbidrags utgående till stenröjning av odlad jord (2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisade likalydande motioner, nämligen nr 4 i första kammaren av herr *Pålsson* och nr 23 i andra kammaren av herr *Pehrsson* i *Bramstorp m. fl.*, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av lämpligaste sättet för statsbidrags utgående till stenröjning av redan odlad jord.

Till stöd för den i motionerna gjorda framställningen har i huvudsak anförts följande:

»— — — Tyvärr hava Sveriges jordbrukare att kämpa med större naturmotstånd än andra länders jordbrukare. Dels mot kargare natur och oblid väderlek, men dels, och det kan icke utan statens hjälp övervinnas, mot stort tekniskt motstånd. Dess värre har Sveriges urgrund, gnejs- och granitmassiven, under istiden lämnat allt för många spår efter sig i landets odlade slättmarker och dalgångar. Att Sverige är »stenrikt», är tyvärr sant. Det är så vanligt att se stora delar av Sveriges sedan generationer odlade jord översållad med s. k. jordfasta stenar, att man blir förvånad över att den första odlaren sökt sin utkomst i kamp mot dessa giganter. Att denna kamp i många fall ändats med odlarens seger synes på de mäktiga stengården, som omhägna rätt stenfria jordlotter.

Med stigande arbetspris omöjliggöres dock den enskilde jordbrukarens

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 10 saml. 3 häft. (Nr 7.) 1

kamp mot stenjättarna. Det blir för dyrt att spränga och bortforsla stenen. Men jordbruket kan icke idkas, om icke stenen bortforslas. De dyra arbetskrafterna tvinga jordbrukaren till utsträckt användning av tekniska hjälpmedel, maskiner, bättre plogar m. m. De stora stenarna hindra dessa maskiners användning. Här äro motsättningarna olösliga. Jordbrukaren har endast tvenne saker att välja på, att nedlägga jordbruket å stenrik åker eller också av brist på billig arbetskraft taga en minimal skörd å densamma; då den stenrika åkerarealen procentvis är rätt betydlig, bli båda utvägarna en stor nationell förlust. Annat vore, om staten kunde hjälpa med den ekonomiska utgiften härvidlag, nämligen anskaffa eller bidra till anskaffning av dynamit till stensprängningen, och jordbrukaren bortforsla stenstyckena. Då skulle säkerligen kampen mot åkerstenen taga förnyad fart. Anslag i denna form är lika berättigad som anslag till vattenavledningar, dräneringar m. m., vilka anslag den »stenrike» jordbrukaren i allmänhet icke kan få del av, då hans jord icke lämpar sig för sådana jordförbättringar. Sådan hjälp skulle således endast jämställa honom med brukaren av stenfri jord. Om statens hjälp härvidlag gavs in natura i form av dynamit efter eventuell ansökan, stödd av kommunalmyndigheter, skulle inget underslev kunna bedrivas, i synnerhet som förbindelse gives på, att statshjälpen endast fick användas å redan odlad jord. Kanske kunde anslaget f. n. begränsas till bortröjande av sten, hinderlig för maskinell ytbehandling av jorden i form av så- och skördemaskiner.

— — — »

Utskottet.

Under årens lopp hava, såsom jämväl av motionärerna framhållits, av riksdagen till jordbrukets och dess binäringars främjande i olika hänseenden anvisats betydande medel. Det kan i detta sammanhang vara nog att erinra om *dels* de särskilt inrättade fonderna: odlingslånefonden, allmänna och norrländska nyodlingsfonderna, täckdikningslånefonden och dräneringsfonden, *dels* allmänna och norrländska avdikningsanslagen samt de av 1918 års lagtima riksdag för beredande av statsbidrag till vissa nyodlingsföretag m. m. anvisade anslagen, *dels* ock de av riksdagen till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket anvisade medlen.

Enligt för dessa fonder och anslag gällande bestämmelser kunna emellertid icke därifrån medel erhållas för stenröjning av redan odlad jord. Då det likväl, icke minst under rådande förhållanden, är ett statsintresse av vikt, att de av motionärerna avsedda jordförbättringarna utföras, men dessa, särskilt vad beträffar mindre jordbruk, med nuvarande arbetspris ej sällan

för den enskilde måste komma att ställa sig alltför dyrbara för att ifrågakomma, synes det utskottet kunna vara förtjänt att taga under övervägande, huruvida icke staten borde bidraga härtill. Detta torde lämpligen kunna ske genom ändring av de för någon av ovanberörda fonder eller anslag utfärdade bestämmelser. Frågan torde emellertid böra göras till föremål för utredning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av förevarande motioner, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, om, i vad mån och på vad sätt staten må lämna bidrag till stenröjning av odlad jord, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 februari 1919.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Herrar greve Hamilton, Ericsson Aaby, Hellström, greve Wachtmeister, Barthelson, friherre Silfverschiöld, Nilsson, Sjöblom, Johansson i Uppmälby, Sävström, Pettersson, Öhman, Magnusson, Igel, Larsson och Ericson i Obergå.

Reservation

av herr *Sjöblom*.